

Scris de adrian.vasilescu pe 18 noiembrie 2020, 12:18

Un timp pentru carti si paine

Cele doua valuri inflationiste ce au dominat obsedantul deceniu 1945 – 1955, etapa istorica in care Romania a fost rupta brutal de trecutul ei capitalist si tintuita, dincoace de cortina de fier, in zona comunista, au fost provocate cu premeditare la „sugestia“ comisarilor sovietici. Cu scopul de a goli de bani atat buzunarele populatiei, cat si conturile firmelor, care functionau aproape in totalitate cu ceea ce ura cel mai mult comunismul: capitalul privat.

Dupa valul cel mare, incheiat cu reforma din august 1947, folosita ca pretext pentru confiscarea banilor pe care nu reusise inflatia sa-i devalorizeze, societatea romaneasca a pierdut mai mult de 90 la suta din intregul monetar. Deviza sistemului fiind insa „Pana la capat“, a mai fost nevoie de inca un val de inflatie, ceva mai mic, si de inca o reforma monetara, in ianuarie 1952, ca sa spulbere si ce mai ramasese prin buzunare. Nu inasa si prin conturi, caci conturile erau ale firmelor, care devenisera intre timp intreprinderi de stat sau cooperatiste.

Reforma din '52 a fost folosita si pentru inventarea unui motiv de rafuiala cu Banca Nationala. intreaga conducere a BNR a fost destituita, iar, dupa numai cateva zile, a urmat arestarea guvernatorului Aurel Vijoli si a catorva dintre membrii conducerii si dintre specialisti. Era ceva in stilul timpului, continuu aveau loc arestari, „epurari“ din servicii, din universitati, din institutiile de arta, mari scriitori erau marginalizati. Viata continua sa fie grea in tara, numarul celor care nu gaseau de lucru crestea, cele mai multe marfuri se distribuiau pe cartela.

Am prins acele vremuri. Aveam 11 ani in august 1947 si 16 ani in ianuarie 1952. La noi, la Buzau, ca de altfel in toata tara, in primavara lui 1947 painea era o raritate. imi amintesc ca, intr-o dupa-amiaza, o vecina a chemat-o la gard pe mama s-o anunte ca „a venit faina la Socrate“ si ca va coace paine toata noaptea. Socrate era brutarul din capul strazii noastre. De mai bine de o luna si jumătate nu primise faina si nu facea paine. Mama m-a luat sa mergem la brutarie sa vedem ce era acolo. Deja se formase coada. Ne-am luat rand. Se incropise si o echipa de organizare, care pe la 10 seara a decis ca noi, copiii, sa plecam la culcare si sa revenim a doua zi dimineata ca sa ne luam ratiia, pentru ca urma sa se vanda doar cate o paine de persoana. Viata asta, grea, a durat pana prin '55-'56, cu atenuari succesive desigur, pentru ca dupa ce s-au introdus cartelele cel putin aveam dreptul la ratiia zilnice de paine, de alte alimente si de marfuri nealimentare. intre noi, elevii, faceam haz de necaz, ne amuzam sa „suntem imbracati pe puncte“. Fetele purtau, cumparate tot pe puncte, rochii din celofibra, care nu erau rezistente la ploaie, asa ca au fost si surprize...

Inflatie insa n-am mai avut in Romania pana in anii 1970. Nu mai era posibil. in 1952, odata cu organizarea reformei monetare, s-a introdus si un „mercurial“ generalizat. Reforma aceea, tot confiscatoare, a fost insotita de o decizie de scadere a preturilor, la care m-am referit detaliat in comentariul de miercurea trecuta. Mai departe, in conditiile in care preturile erau stabilite prin planul de stat iar piata neagra nu apucase sa se organizeze, preturile n-au mai urcat. S-a intamplat insa ceva mai rau decat inflatia. Dupa destructurarea Bancii Nationale, prin arestarile si „epurarile“ din 1952, tara a intrat in haos monetar.

Creditul pentru intreprinderi, desi erau stabilite cifre de plan, n-a mai putut sa functioneze. Salariile intarziau, multe decontari erau blocate, productia suferind contractii asemanatoare recesiunilor. Desi cuvintele recesiune ori criza erau prohibite.

Paradoxal, desi blocajul economic impovara tara, in viata politica incepea sa se faca simtita o usoara destindere. Proces care, mai cu seama dupa ce in 1957 Hruscirov si-a retras trupele din Romania, a cunoscut numeroase accente semnificative. Dezghetul, noul simbol al blocului comunist, initiat de Hruscirov in URSS, desi nu a adus primavara in Romania, nu ne-a ocolit totusi. Aurel Vijoli si ceilalti membri ai conducerii BNR au fost scosi din inchisori si repusi in functii. Dupa ce a fost adus la guvern, in pozitie de consilier al prim-ministrului, Vijoli a fost numit ministru al finantelor. Cu echipa pe care si-a facut-o la Finante, impreuna cu echipa refacuta de la BNR, a scos tara din haos financiar. Lucrurile s-au indreptat atat cat era posibil sa fie indreptate, in conditiile proprii unui stat comunist, care planifica si preturile, si creditele, si veniturile.

Anii 1960 au adus in tara schimbari importate. Cei aruncati in inchisori din motive politice, in multe cazuri fara sa fie judecati, au fost eliberati. Specialistii deblocati au revenit in fabrici, chiar in ministere, profesorii scosi din universitati dupa ce li s-au inscenat „demascari“ in sedinte care durau pana in zori au fost reprimiti la catedre, in timp ce scriitori marginalizati au putut sa publice carti, sa lucreze in edituri ori in redactii ale ziarelor si revistelor.

Cativa mari scriitori, ce fusesera adusi la disperare, au fost reabilitati cu onoruri. Semnificativ este cazul lui Tudor Arghezi. Dupa „demascarea“ din ziarul Scanteia, intr-o pagina de trista memorie intitulata „Putrefactia poeziei si poezia putrefactiei“, la revenirea in linia intai i s-a intins covorul rosu. Si ca sa nu fie nicio confuzie, de la tribuna unui mare miting popular, insusi seful partidului, Gheorghiu-Dej, i-a adus un omagiu numindu-l „prietenu meu Tudor Arghezi“.

Aceasta deschidere a fost bine primita in cercurile internationale. Au inceput sa vina investitii straine, sa primim credite de la marile banci din lume. Academicianul Mircea Malita, in cartea de memorii „Secolul meu scurt“, scrie ca, fiind in serviciul diplomatic in SUA si obtinand sprijin american pentru imprumuturi straine, a fost chemat de urgenta de Gheorghiu-Dej la Neptun, unde era in vacanta, ca sa auda in direct vestea.

Romania intra, pentru un deceniu, intr-o etapa noua, ce se anunta promitatoare. Dar toate aceste promisiuni aveau sa se topeasca, una cate una, spre sfarsitul anilor '70. Pentru a le pierde definitiv dupa 1980.

ADRESA: <http://crct.ro/nwY6>